

זה השד העדתי (הסעודי) טמבל

השינוי במפרץ היו שותפים סונים רבים, אך צעדי השלטונות רחוקו את לקרן חזית את התביעות הליברליות ואת הפעילים הסונים שחששו מלהצטייר כתומכי השיעה.

לאחר ההצלחה הניכרת של המהי לך הוה, וכמיוחד בשנה האחרונה, החשש העיקרי של מדינות המפרץ, ובעיקר של סעודיה, הוא חזרת הדין לשאלות הדמוקרטיזציה, הייצוגיות חכיות האדם. עלייתו של רוחאני מגדילה מאוד את האפשרות שהנושא האיראני יודד מסדר היום העולמי מן, כמו גם שאלת השפעתה של איראן על המזרח התיכון. באופן פרדוקסלי ניתן להניח שגם איראן מעדיפה את המשך הדין העדתי על הדין הדמוקרטי, אם כי שני קולים כלכליים ככל הנראה מהווים משקל נגד כבר יותר.

הסעודים מוטוריים מעמדת ארה"ב כלפי הבעיות בסודיה ובכוריי, אך נרמה שהחשש העיקרי הוא מהשינויים הפנימיים המואצים. יחסי החוץ של המדינה היו תמיד שיקול משני לשאלת היציבות הפנימית ושרירות משפחת השלטון. החשיפה הסעודית למערב גדלה משמעותית בעשור האחרון, והחלה לתת אותותיה בשינויים חברתיים שהשלטון מתקשה להכיל. האויב השיעי התברר כמכרי נה המשותף העיקרי שעל בסיסו ניתן לאחד את החברה בסעודיה ובמידה מסוימת את המפרץ כולו, ועל כן מרכזיותו של "השיח האיראני" והמוטיב העדתי היווני ליציבות השלטון במפרץ.

ר"ד סגל הוא מרצה וחוקר במרכז עזרי לחקר איראן ומדינות המפרץ הפרסי באוניברסיטת חיפה

גוי באיראן כדי לרכסם בה ולהסתייג ממנה באופן גלוי.

מדוע אם כן תגובתה של סעודיה לסייטואציה דומה היא הפוכה לחלוטין כעבור 16 שנים? התשובה נעוצה בשינוי שיצר "האויב הערבי", ובעיקר במתיחת הפנים מדינית שנוצרה כתוצאה ממנה לפני כמה חודשים פירסם סוכי מתיאסן את ספרו "המפרץ הערתי" (Sectarian Gulf), שבו טען כי הסיבה העיקרית להערד "אויב ערבי" במפרץ הוא הצלחת שליטי המדינות, ובעיקר שליטי סעודיה, להסיט את

האויב השיעי התברר כמכנה המשותף שעל בסיסו אפשר לאחד את החברה בסעודיה

השיח הציבורי משאלות הדמוקרטיה, ייצור גיות ושיתוף בתהליכי קבלת החלטות, אל השאלה העדתית, כלומר יחסי שיעים וסונים. המהלך המתוחכם של מהפכת הנגד בהובלת הסעודים כלל את הרגשת האלמנט השיעי בקרב דורשי השינוי, וכן את המעורבות החיצונית האיראנית.

בנוסף, המשטרים הללו, באמצעות חבירת יחסי ציבור, מפעילים מערכת ענפה של שגרירים לשעבה, אקדמאים ואנשי עסקים, שדואגים להבליט את מרכזיות השיעים ואיראן באירועים השונים באזור המפרץ בפרט ובמזרח התיכון בכלל. לדרושי

ח או הואץ המשא ומתן בין איראן למערב, בעקבות בחירתו של חסן רוחאני לנשיא, אנו מרכיבים לשיע מוע על ההתנגדות הגוברת של סעודיה ומדינות המפרץ לתהליך זה. למרות שהסעודים מיעטו בהתבטאויות רשיות בעניין, ככל שהם אינם שותפים לאופטימיות. מדינות המפרץ וישראל נהי פכו לשותפות אסטרטגיות, כך נראה, בניסיון לשכנע את המערב לרחות את "מתקפת החיזקים" האיראנית.

עם זאת, ההיסטוריה מלמדת שהרכב אינו מוכן מאליו. בשנות התשעים היחסים בין איראן לסעודיה ידעו הפשרה הדרגתית, שהגיעה לשיאה ב-1997 עם בחירתו המפתיעה של מוחמד חאתמי לנשיא איראן. בדומה להיום, מדינות המערב, ובמיוחד ארה"ב, היססו כיצד לקבל את השינוי, אך אז היו אלו בעיקר הסעודים שדחקו להאיץ את הפשרת היחסים עם איראן. סדרה של ביקורים הדדיים, ששיאם היה בביקורי יורש העצר הסעודי עבראללה (כיום המלך) וחאתמי, וכן חידוש הטיסות בין המדינות לראשונה מאז המהפכה, סימלו למערב את הרצון בשינוי.

התחממות היחסים הזאת נעשתה דווקא על רקע עימות הולך וגובר באותן שנים בין ארה"ב לאיראן, כחלק ממדיניותו של הנשיא ביל קלינטון, שכונתה "ההכלה הכפולה", ומטרתה היתה לכלום הן את איראן והן את עיראק. הסעודים, כמו שאר מדינות המפרץ, נרתעו מהתוקפנות הפומבית של הגישה האמריקאית, וניצלו את השיי